ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זמנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא אדאית ביה בורני בעי רב אשי יש שנוי לצרורות לרביע נזק או באין שנוי לצרורות לרביע נזק תפשוט ליה מדרבא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות מכלל דאין שנוי דלמא רבא אם תמצי לומר קאמר אם תמצי לומר אין שנוי יש העדאה או אין העדאה תיקו גבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לא מי גמיר הלכה ומוקי לה בכח כחו או דלמא לא גמיר הלכה כלל תיקו: היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק: איבעיא להו היכי קאמר היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחייהו משלם חצי נזק ורבנן היא או דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט משלם חצי נזק הא כי אורחיה משלם נזק שלם ומני סומכוס היא ת"ש מסיפא דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק וכי תימא ראשון ראשון להתזה ושני שני להתזה ושאני ליה לסומכוס בין כחו לכח כחו אלא הא דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי תפשוט ליה דלאו ככחו דמי רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחייהו חצי נזק הא מחמת ביעוט רביע נזק ויש שנוי דאו דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט חצי נזק ואין שנוי תיקו: בעי מיניה רבי אבא בר ממל מרבי אמי ואמרי לה מרבי חייא בר אבא היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת ובעטה והתיזה והזיקה מהו כיון דאי אפשר לה אורחיה הוא או דלמא השתא מיהא מחמת ביעוט קמנתזה צרורות בתיקו: בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברה"ר ג(ובעטה) והתיזה והזיקה מהו לקרן מדמינן ליה וחייבת או דלמא תולדה דרגל הוא ופטורה אמר ליה המסתברא תולדה דרגל הוא התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י מהו א"ל עקירה אין כאן הנחה יש כאן איתיביה היתה מהלכת בדרך והתיזה בין ברה"י בין ברה"ר חייב מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר לא והתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן א"ל הדרי בי איתיביה דדרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ותני עלה במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברה"ר על הראשון פטורה ועל האחרון חייבת מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים לא התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן אמר ליה הדרי בי איני והאמר

משונה הוא. התרנגול שאין דרכו לתקוע בכלי: **דשדו ביה בורני.** שיש זרעים בכלי דאורחיה להכניס ראשו בתוכו ולאכול וכיון דאורחיה לאכול אורחיה נמי לצעוק: **יש שנוי לצרורות לרביע נזק.** לרבנן דפליגי אסומכוס ואמרי צרורות כי אורחיה חצי נזק היכא דשינה בהן כגון בעטה ברגלה ומחמת ביעוט התיזה צרורות ושברה כלים מי חשיב שנוי והוי כתם ומשלם רביע נזק דהא אהעדאתן חצי נזק הלכך תמותן רביע נזק: **או אין שנוי.** לשלם רביע דלעולם חצי נזק שאין תמות והעדאה בהם דלא אשכחן תם דמשלם בציר מפלגא: **מכלל דאין שנוי.** דאי יש שנוי לרביע הוי ח"נ להעדאתן ואמאי אצטריכא לרבא למיבעי ודאי אין העדאה לשלם נזק שלם דהא תמות רביע נזק והעדאה חצי נזק: ומשני רב אשי **דלמא רבא אם תמצי לומר קאמר.** ותרוייהו מספקי ליה והכי קא מבעיא ליה יש שנוי או אין שנוי ואם תמצי לומר אין שנוי חו היא לד תמותו יש העדאה לתמות זו או אין העדאה: **מי גמיר הלכה.** למשה מסיני דחצי נזק צרורות ומוקים לה בכח כחו או לא גמיר: **והזיקה בבעיטה.** הלא צרורות ותולדה דקרן היא: **ת"ש.** דקתני סיפא דמתני': **דרסה על הכלים כו'.** מדמחייב לצרורות חצי נזק ש"מ מתני' לאו סומכוס היא: **ראשון להתזה.** אותו כלי שנשבר מחמת התזת שברי כלים שדרסה עליו קרי ראשון ואע"ג דצרורות נינהו משלם נזק שלם דסומכוס היא: **אחרון אחרון להתזה.** כגון שאותו כלי שנשבר ע"י צרורות התיזו שברים ושברו כלי שלישי דהוי כח כחו ומשו"ה משלם חצי נזק: **פשוט.** בעיא דרב אשי: **רב אשי כרבנן מוקי לה.** והך בעיא דבעי רב אשי לעיל יש שנוי לצרורות או אין שנוי אהא מתניתין בעי לה והכי קבעי היתה מבעטת כו': **היתה מהלכת.** במקום הניזק מלאה צרורות וא"א שלא תהא מנתזת כו': **אורחיה הוא.** וכצרורות דעלמא הוא ומשלם ח"נ: **או דלמא השתא מיהא מחמת ביעוט הוא.** וא"ת יש שנוי לצרורות לרביע נזק הא רביע נזק משלמת: ליתנא אחרינא **אורחיה הוא.** וצרורות נינהו ותולדה דרגל אפילו אייעד בביעוט והתיזה הא לא משלם אלא חצי נזק דהא בלאו הכי הואי מנתזה או דלמא מחמת ביעוט אתי ואם הועדה בכך משלמת נזק שלם דכיון דמשונה הוא הוי תולדה דקרן. מפי המורי"ה אבל הראשון עיקר: **לקרן מדמינן ליה.** הואיל ד)(ובעיטה) וחייבת ח"נ כי קרן: **או דלמא.** כל צרורות כי אורחייהו תולדה דרגל נינהו ופטור ברה"ר: **התיזה ברה"ר.** כי אורחיה והלכו צרורות ברשות הניזק ושברו כלים: **הנחה יש כאן.** בתמיה. כלומר פטור הואיל ועקירה הואי במקום פטור: **והזיקה ברה"ר.** חייבת. אי אמרת בשלמא צרורות כי אורחייהו לקרן מדמינן להו לחייב ברה"ר כי קרן דהא דמי לקרן דמשלמת חצי נזק כי קרן ואע"ג דקרן משונה הוא וצרורות אורחה הוא הלכך ברשות הרבים חייבת חצי נזק אלא לדידך דאמרת כל צרורות כי אורחיה לרגל מדמינן להו משום דהוי תולדה דרגל ואע"ג דהתם נזק שלם וצרורות חצי נזק אמאי תני ברה"ר חייב: **על הראשון פטור.** דרגל הוי ועל האחרון חייב מאי לאו כו': והא"ר

ובהא קמיפלגי. תימה מנליה דפליגי דלמא רמי בר יחזקאל בדאייעד ואמרי בי רב בדלא אייעד וי"ל דא"כ מאי קמ"ל אמרי בי רב ואין לתמוה היכי פליג אברייתא דסתם אמרי בי רב משמיה דרב ורב תנא ופליג א"נ משום דלא מיתני בי ר' חייא ור' אושעיא לא מותבינן מיניה תיובתא(ה):

וכי תימא ראשון להתזה. ואע"ג דלא שייך לפרש הכי ברייתא דלקמן דתני עלה בד"א ברשות הניזק אבל ברה"ר על הראשון פטור ועל האחרון חייב ואי ראשון להתזה כך יכול להיות ראשון להתזה או ברשות הניזק או ברה"ר כמו שני להתזה מכל מקום מתניתין מצי שפיר מיפרשא הכי:

רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי. הוה מצי למימר דלמ"ל קאמר את"ל לאו ככחו דמי מתניתין רבנן היא או סומכוס היא אלא עדיפא ליה למיבעי בי"ש שנוי ואין שנוי ונראה דבעיא דלעיל לא היתה אלא אי מתניתין איירי בצרורות כי אורחיה או ע"י שנוי ותו לא והש"ס הוסיף מדעתו רבנן היא או סומכוס היא ורב אשי מפרש דאיבעיא להו אי יש שנוי לרביע או אין שנוי וכה"ג איכא פ' המקבל (ב"מ דף קיב. ושם ד"ה אומן) גבי בעיא דרב ששת דקבלן עובר בבל תלין או אין עובר שהוסיף הש"ס לומר אומן קונה בשבח כלי כו' ורב ששת שאלו סתם וכהגוזל קמא (לקמן דף צט. ושם ד"ה בשליחא) מוכח דמיירי בשליחא דאגרתא(ו):

במקום שאי אפשר לה אלא א"כ וכו'. אין לפרש דאיירי ברה"ר ומיבעיא ליה דאם אורחיה פטור מידי דהוה ארגל מדלא קאמר היתה מהלכת ברשות הרבים כמו בבעיא דבסמוך ופ"ה עיקר:

אבל

מסורת הש"ס

א) [לעיל יח.], ב) ר"מ מ"ז, ג) לעיל יח., ד) ר"מ מ"ז, ה) [כלאיתא חולין קמא.], ו) [ועיין תוס' נדה לג: ד"ה פי'].

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הל' ט י וע' בהשגות וכמ"מ סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שץ סעיף ט:

יט ב ג ד מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה ו סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן שץ סעיף ז ח:

כ ה מיי' שם הל' ה ועיין בהשגות וכמ"מ טוש"ע שם סעיף ג:

כא ו מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ד:

רבינו חננאל

והחמור שנער ושבר את הכלים משלמין חצי נזק מאי לאו כגון דעבד ג' פעמים וכו' ודחינן לא בחדא זימנא וכו' והא משונה היא דשדו ביה בורני פי' כגון שהיו זרעונין בכלי והכניס העוף ראשו בתוכו ואכלן שאינה משונה אלא כך דרכו. בעי רב אשי צרורות כי אורחייהו הא קיימא לן הלכתא חצי נזק יש שינוי בצרורות ואם ישנה לא יתחייב אלא חצי של חצי הנזק שהוא רביע לכל הנזק או אין שינוי ועלתה בתיקו. וכן בעא עוד רב אשי כח כחו לסומכוס דאמר צרורות נזק שלם מוקים לה בכוחו והא דגמירא לך הלכתא צרורות חצי נזק גם הוא גמיר הלכתא דא ומוקים לה בכח כחו או דלמא לא גמיר הלכתא ועלתה גם זו בתיקו. פי' כח כחו כגון שהיה פרה מהלכת ונתזה צרור מתחת רגליה ושברה כלים זה כחה אבל אם נתז עוד שבר מן הכלי ונפל על כלי אחר ושברו זו היא כחו כחו. פיס' היתה מבעטת או שהיו צרורות וכו' איבעיא להו מתני' היכי פירושא היתה מבעטת והזיקה בבעיטה דהיא תולדה דקרן וצרורות כי אורחייהו ובתרוייהו חצי נזק ורבנן היא או דלמא היתה מבעטת והזיקה בבעיטה שהיא תולדה דקרן אי נמי צרורות בבעיטה חצי נזק הא צרורות כי אורחייהו נזק שלם ומתני' רבנן א) היא. ת"ש מסיפא דמתני' דרסה על כלי ושברתו ונפל על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק פי' דרסה על כלי ושברתו קיימא לן רגל ברשות הניזק נזק שלם אבל אם נתז מכח דריסתה השבר ההוא ונפל על כלי אחר ושברו דהיינו צרורות כי אורחייהו חצי נזק ש"מ מתני' רבנן היא דלסומכוס לית ליה חצי נזק. וכי תימא הא דתני דרסה לאו דרסה על הכלי ממש אלא דרסה על אבן והלכה ונפלה האבן מכח דריסתה על כלי ושברתו ועוד נתז שבר מן הכלי בעת שבירתו ונפל על כלי אחר ושברו שנמצא הכלי הראשון נשבר מכחה ולפיכך משלם נזק שלם ושני מכח כחה לפיכך חצי נזק אלא הא דבעא רב אשי כו' ואמרי' רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בבעיטה וצרורות

רבינו חננאל (המשך)

כי אורחייהו בתרווייהו חצי נזק. הא צרורות מחמת ביעוט חציו של חצי שהוא רביע של נזק ויש שינוי לצרורות וכל דין משונה לשלם חצי מה שמשלם כדרכה או דלמא היתה מבעטת כו' ועלתה בתיקו. בעי ר' אבא בר ממל היתה מהלכת במקום צרורות שאי אפשר לה אא"כ מנתזת ובעטה והתיזה מהו כיון דלא אפשר לסגויי אא"כ מנתזת אורחה הוא ב) ורגל ברשות הניזק נזק שלם משלם או דלמא השתא מיהת מחמת ביעוט נתזן וצרורות נינהו ועלתה בתיקו. וכל הני שמעתתא דסלקא להו בתיקו קיימא לן דממונא לקולא ולא מפקינן. בעי ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברשות הרבים והתיזה מהו לקרן מדמינן ליה וחייב לשלם או דלמא תולדה דרגל היא והרגל ברה"ר פטורה. אמר ליה תולדה דרגל היא פשט ליה כרבא דאמר בריש פירקין קמא צרורות תולדה דרגל הן ופטורה ברה"ר. תוב בעא מיניה התיזה ברשות הרבים והלך הצרור והזיק ברשות היחיד מהו. אמר ליה עקירה אין כאן הנחה יש כאן כלומר במקום העקירה רשות הרבים ופטורה וכיון שאין חייב על העקירה בהנחה לא איכפת לן היכא היא. ואותיב עליה והדר ביה ואמר ליה הדרי בי. ש"מ: ת"ר התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות

א) נ"ל סומכוס.

ב) פי' רבינו בבעיא זו אינו מובן דבאורח דהוי כל צרורות נ"כ הוי אורחיה ומ"מ הלח"מ לאינו אלא חצי נזק והרי"ף ז"ל נ"כ נראה דמפרש כפי' רבינו והדבר צ"ע.